

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясынын Тыза область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажычы чоннар депутаттарынын облусы Советтин органы

1953
август
26
СРЕДА
№ 166 (2851)
ӨРТӨӨ 20 КОП.

Бүгү делегейге тайбың дээш демиселге улуг салышкын болур Совет казак биле Герман Демократтыг Республиканың Чазак Төлээлериниң аразына болган чугаалажышкыннарның түңнелдерин бүгү тайбыңга ынакшылдыг улустар изии-биле чүүлзүнүп көөр дээрзинге чигзиниг чок.

Бүгү-делегейге тайбыңның эрге-ажыктарына таарыштыр совет болгаш герман улустарның найыралы дээш

Совет казак биле Герман Демократтыг Республиканың Чазак Төлээлериниң аразында чугаалажышкыннар доозулган.

Езулуг шын-на сеткидин, бот-бодун билчир чоруктуң болгаш найыралдың езуунга болуп эрткен чугаалажышкыннарның чорудулгасында Совет Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканың аразында харылзааларны хөгжүдөрүнге хамаарышкан чугула айтырылганы, а ол ышкаш чүмү-биле герман проблемага хамааржыр өйү келген айтырылганы чугаалажышкын эрткилээ. Ол чугаалажышкын чүмү-биле кырын, болдуңуң национал күзөл-соруктарың амыдыралга боттандырып алырыңа дузалар деп шын-на күзөл-биле негетинип келген чугула шийтирилге чедирген.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленков август 22-де бодунун чугаазына Германия бодунун төөгүзүндө ам эн харыс салгалыг үе-чаданы чурттап эрттирин турар деп шийип демдегелээ.

Бүгү делегейниң реакциялыг күштери дайынның гитлерги кем-буруулдарының изи-биле чоруп олурар болгаш Германияны мынчага чедир тайбың керээзиниң чок болуп турарың харыс салгалыг күзөл-биле ужурулуг Аленауриң бөлү-биле сүлчүзө-лежиң алгаш, Барың Германияны тайбыңга ынакшылдыг улустардан аңгылаарың, неместериниң аразына акы-думна өлүржүлгезиниң демиселди ымысрың, улустарың улуг килеңээшкениң чайлаш чок болдуруп, Барың Германияны отун болгаш хыдышкының зоназы кылдыр хуудуруп, а немец улусту чаа эн улуг өлүмүнүг айымыга чедир агрессия дайыны төгөп үндүрерини кылдып турарлар. Агрессорларның сүлчээзи оон-биле кады герман улуска удур болгаш Европага тайбыңның керээзге удур утланган.

Милитаристерниң бо сүлчээзин боттандырың ак-сеткилдиң немец патриоттар болдуруп бе ычаш?

Тайбың хөгжүлдениң, национал катап төртүнүлгениң болгаш чечектелишиңниң орун шилип алгаш, бодунун төөгүзүнүң чаа үе-чадазың тургузарың аргазы герман улустун мурнунда ажытылып турар. «Бир эвес бүгү немец улус герман айтырыг тайбың арга-биле шийтирилген турарың күзээр болза, кандыг-даа агрессия күштер, океан илдиниң-даа, европелдиң-даа, ол чаагай чүткүлдү боттандырыңа шайтык кадып шыдавас Германияның салымы герман улустун холунда» деп Г. М. Маленков чугаалаан.

XX чүс чылдың бирги чартымын дургузунда бодунун хөгжүлдениң төөгүлүг түңнелдерин үзөп көрүшкөн, Герман нацияның эн дээр күштери Германияга национал бот өлүртүлгениң оруу болуп турар дейиңниң орун ойтур шаап турар. Милитаризминиң оруу Германияны национал буураашкына чайлаш чок чедирер, герман милитаризм европейжи чурттарның тайбың болгаш айыыл чок чоруун урештишкен, кезээде немец нацияны бодунун хөгжүдүчүзүнүң ролуңа кирип келгенин төөгү өрөдип турар.

Делегейниң бирги дайынының сосида Германия чурттуң он беш чыл хуусаа иштинде эжелеп чагыртырын көргөн версия керээзине донашкан. Ам бүгү делегейниң реакциялыг күштери Барың Германияны эн-не аар болгаш дорамчалдыг «бонн керээзи биле» донаштырып алган; ол керээ Германияны адгы-аңгы кезектерге чарып, оон барың талакы кезин өске күрүениң бассаалдыг можузун кылдыр хуудуруп чурттуң ол кезин бежен чыл иштинде эжелеп чагыртырын ажы-биле дүрүмчүдүп турар.

Төгүңүң дуржулгалары халас барбаан. Немец улустун иштинде бурунгаар шыңгы базымнар болуп, чурттуң хөгжүлдениң тайбың оруун хандыр дээш чүткүл улам-на быжыгып турар. Ол сорулганы чедип аларда төөгүлүг роль тайбыңның болгаш күш-ажылыды, демократияның болгаш депшиллениң түгүниң адаа-биле чоруп олурар чаа Германияның тургустунуп олурарың тайбыңга ынакшылдыг кижилериниң

оортан көрүп турары Герман Демократтыг Республикада болуп турар.

Герман улустун тайбыңга ынакшылдыг күштериниң чөптүгү херээ дүргөн-не тиелезин дээш Совет Эвилели чүткүп турар. Ол дугайың Францияны, Англияны болгаш АКШ-тын чазактарыңа Совет казактын 1953 чылдың август 15-те чоруткан нотазы херечилеп турар, ол нота тайбыңны быжыглаарың эрге-ажыктарыңа таарыштыр герман айтырыгы саат чокка шийтирлеп таарыштырың аргазы берип турар делгерей программаны биле сийиктинип турар. Совет казак биле Герман Демократтыг Республиканың Чазак Төлээлериниң аразың август 21—22-де Москвага болуп эрткен чугаалажышкыннарның түңнелдери ол дугайың чаа күш-биле херечилеп турар.

Европага дайын төгөн үеден бээр сес чыл эрттип турда, Германия тайбың керээзи чок, Барың болгаш Чөөн кезектерге аңгылатырған, өске күрүңелерге хамаарыштыр алгыра деп эрге чок байдалды ээлеп турар чоғумчалыг эвес байдалды узуткаар төлээде, чүңү кылза чогуур ужурулуг дээрзиниң дугайында ол чугаалажышкыннарның түңнелинде бүрүн дугуржулга чедип алдыңан. Эн чоккук үениң иштинде тайбың конференциязы чылдыртыңан турар ужурулуг. Ынчаарга тайбың керээзи белеткээриниң бүгү чадаларыңа, а ол ышкаш тайбың конференциязыңа Германияның төлээлекчилериниң киржилгези хандыртыңан турар ужурулуг. Германияның национал чангыс эвин катап тургузар төлээде, түр нийти-герман казак тургустунган турар ужурулуг. Ол казак Чөөн болгаш Барың Германияның аразыңа шуут дугуржулганың аргазы-биле тургустунган турар ужурулуг. Ол казактын кол сорулгасы чүл дээрге, хостуг нийти-герман сонгулдарың белеткээри болгаш чорудары болур. Ол сонгулдарың түңнелинде чангыс-аай, демократтыг нийтилед болгаш күрүңе тургузуунун дугайында айтырыгы даштыкы күрүңелерниң киржилгези чокка немец улус боду шийтирлээр.

Францияны, Англияны болгаш АКШ-тын чазактарыңа август 15-те Совет казактын нотазында айтыңган саналдар талазы-биле эн чоккук үениң иштинде дөрт күрүңелер тодаргай шийтирлерин үндүрер болза, герман айтырыгы шийтирлээринге бирги чергениң ужурулугу болурунда чигзиниг чок ийик.

Ол саналдарың аразында көңүг чугула чүве болза, дайының уржуктары-биле холбашкан, Германияның сан-экономикиг хүлээлгелерин чиггедир дугайында Совет казактын саналы болур.

Атлантика блогоунун политиказын деткип турар даштыкы парлаңаның совет саналдарың сан-экономикиг талазын мыттавай эрттирерин кызыдып турары таварыга эвес. «Бонн керээзиниң» дузазы-биле барың герман чонун кулданырын хөй чылдар иштинде хевээр артырыңа идеген турар агрессия бөдүктөргө совет саналдар таарымчалыг болуп шыдавас. Совет казакты алыр болза, ол дээрге, август 15-те герман айтырыг талазы-биле кылган нотазында саналдарың езугаар барың талакы күрүңелерниң шийтирлениң хамаарылга чокка, дайының уржуктары-биле холбашкан, Германияның сан-экономикиг хүлээлгелерин чиггедир дугайында саналдарың Герман Демократтыг Республика-биле бодунун харылзааларында амдан эжелеп амыдыралда боттандырып турар.

Моон-биле кады Совет Эвилели Герман Демократтыг Республиканың улус ажил-агының улам ынайгы хөгжүлдениңе болгаш чонун материалдыг чаагай байдалың бедириниң керээзге дузаны көргүзөр деп күзөлдү барымдалап турар. Оон-биле чергелештир Герман Демократтыг Республика эрткен чылдарың дургузунда Совет Эвилелиниң мурнунга бодунун хүлээлгелерин аксеткилдиг күзөлдүп келген болгаш демократтыг немец күштериниң күженишиңниң ачызында Герман Демократтыг Республика тайбың дээш демиселдин чугула фактору болуп турар дээрзин барымдалап көргөн. Харың-на оон журунда Герман Демократтыг Республика бүгү Германияның тайбыңга ынакшылдыг күштериниң чөлөңгизи болуп ту-

рар, анаа бүгү талалыг деткимчени болгаш дузаны көргүзөрүн Совет Эвилели бодунун хүлээлгези кылдыр санап турар.

Герман Демократтыг Республикадан дайын шүүделдерин тыртар чорукту 1954 чылдың январь 1-ден эгелеп соксадыры; Германияда совет будурулгелерин ГДР-ниң өңчүзү кылдыр халас шийчидип бээр; ГДР-ниң девискээринге совет шериглерини турары-биле холбашкан ГДР-ниң чарыгдаларының кемчээлин Герман Демократтыг Республиканың күрүңе бюджетиниң орулгаларының 5 хуузуңдан ашпайн турар түңге чедир кыздары Совет казактын шийтирлениң көрдүнүп турар. 1945 чылдың соонда тургустунган даштыкы эжелеп чагырылга чарыгдаларың талазы-биле өрелерин төлээринден ГДР-ни Совет казак хостаан. Совет Эвилелиңе дайын сөөлүңдеги күрүңе өрелери төлээринден Германия хостуг деп Совет казак меделгезин. Манаа холбаштыр чедип алдыңан дугуржулгага хамаарыштыр Германиядан дайын шүүделдери тыртарың соксадыр дугайында болгаш Герман Демократтыг Республиканың дайының уржуктары-биле холбашкан сан-экономикиг хүлээлгелерин чиггедир талазы-биле өске-даа хемчеглерин дугайында протоколга талалар ат салган.

Совет Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканың аразыңа экономикаг, культуралыг, эртем-техниктиг кады ажылдажылганы быжыглаарыңа болгаш хөгжүдөрүнге хамаарышкан өске элден айтырылгалар талазы-биле дугуржулга чугаалажышкыннар чоруп турда база чедип алдыңан.

ГДР-ниң улус ажил-агының хөгжүдөрүнүн керээзге улуг дуза болза, Герман Демократтыг Республикага совет барааннарын немей бээрин дугуржулгага көргөни болур. 1953 чылда ССРЭ-ден Герман Демократтыг Республикаже күштүг чоруп турар садыг дугуржулганың немей 590 миллион рубльдин барааннарын кийрер деп турар. Совет казак ГДР-ге 485 миллион рубль түңүг чээлини чиггедилег байдалдарга тывысқан.

ССРЭ-ниң Берлинде дипломаттыг төлээ черин болгаш ГДР-ниң Москвада дипломаттыг төлээ черин элчин черлери кылдыр чартып тургузарың дугайында база элчинер солчурунун дугайында дугуржулга чугаалажышкыннарның түңнелинде чедип алдыңан.

Герман Демократтыг Республикага хамаарышкан бо бүгү шийтирлериниң боттанылгасы герман улуска боттут дузаны чүгле экономика талазы-биле эвес, харың Германияны чангыс эвин тайбыңга ынакшылдыг демократтыг күрүңе кылдыр катап тургузарыңа болгаш Германия-биле тайбың керээзин чарарыңа эргежок чугула байдалдарың тургузарыңа база дузалар.

—Герман Демократтыг Республикага экономикаг дузаламчы дугайында Совет казактын шийтири болза, бүгү немец улуска ССРЭ Чазаның ак-сеткилдиг болгаш найыралдыг деткимчезиниң херечиледи болур—деп ГДР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы О. Гротеволь бодунун чугаазыңа меделгезин.

Совет казак биле Герман Демократтыг Республиканың Чазак Төлээлериниң чугаалажышкыннарның түңнелдерин совет улус сеткилиниң ханзыңдан уткуп алыр. Бо чугаалажышкыннарның чорудулгасында чогаатылып кылдыңан шийтирлер тайбыңны болгаш улустар аразының айыыл чок чоруун быжыглаарыңо бүгү совет кижилерниң күзөл-чүткүлү харыялап турар чугаалажышкыннарның түңнелинде Совет Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканың аразында тургустунган найыралдыг харылзаалар сайыраар болгаш быжыр дээрзинге совет кижилер бүүрөп турар.

Бүгү делегейге тайбың дээш демиселге улуг салышкын болур Совет казак биле Герман Демократтыг Республиканың Чазак Төлээлериниң аразыңа болган чугаалажышкыннарның түңнелдерин бүгү тайбыңга ынакшылдыг улустар изии-биле чүүлзүнүп көөр дээрзинге чигзиниг чок.

(«Правданың» август 24-теги мурунку чүүлү).

Германиядан дайын шүүделдерин тыртарың соксадыр дугайында болгаш Герман Демократтыг Республиканың саң-экономикиг хүлээлгелерин чиггедир талазы-биле өске-даа хемчеглер дугайында

ПРОТОКОЛ

ССРЭ-нин, АКШ-тын, Англияны болгаш Францияның талазы-биле дайын уржуктары-биле холбашкан сан-экономикиг хүлээлгелериниң элээн кезээни Германия ам күзөткөниң барымдалаш, база Германияның экономикаг байдалың чиггедир эргежок чугула деп санааш,

дөрт күрүңелерин мурнунга Германияның дайын уржуктары-биле холбашкан сан-экономикиг хүлээлгелерин улусу-биле кыздар деп саналды АКШ-тын, Англияны болгаш Францияның чазактарыңа Совет казактын август 15-те нотазында кийргениң болгаш айтыңган барың талакы күрүңелерниң Чазактарыңдан ол саналдарың хүлээп алыры болза, бүгү Германия талазы-биле ол хемчеглерни боттандырып болур ийик деп чүвени база өөрөңип көрөш.

Герман Демократтыг Республиканың талазы-биле бо саналдарың боттандырыры болза, АКШ-тын, Англияны болгаш Францияның Чазактарың бо айтырыг талазы-биле үндүрер шийтирлениң хамаарылга чокка, чүгле экономика талазы-биле эвес, харың база тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүңе кылдыр Германияны чангыс-аай чоруун катап тургузарыңа болгаш Германия-биле тайбың керээзин чарарың дүргедир-биле эргежок чугула байдалдарың тургузарда герман улуска улуг дузаламчыны көргүзөр деп чүвени оон-биле бир дөмөй билгеш—

Совет Эвилелиниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың Чазактары моон адаанда хемчеглерин чугаалашкан болгаш дугургушкан.

Совет казак болза, Польша Улус Республиканың Чазак-биле (дайын шүүделериниң анаа хамааржыр үлүг-хуузуңун дугайында) чөпшээрешкениң езугаар Герман Демократтыг Республикадан бараан бериниңниң-даа формазы-биле, өске-даа форма-биле дайын шүүделдерин тыртарың 1954 чылдың январь 1-ден эгелеп соксадыр.

Ынчанга Совет Эвилелиңе Германияны бээр дайын шүүделдерин кыздар дугайында Совет казактын 1950 чылдың май 15-те меделгезин езугаар, 1954 чылдың январь 1-ден сонгаар арткаан, 1938 чылдагы делегей өртектеринге бодарга, 2 миллиард 537 миллион доллар түңүг төлээринден Герман Демократтыг Республика хостадыр.

Совет Социалисттик Республикаларның Эвилелиниң Чазаның даасканы-биле
В. МОЛОТОВ.

Дайын шүүделдериниң төлөткөниң чуруму-биле ССРЭ-ниң өңчүзү кылдыр кирген Германияда машина туудушкунунуң, химияны, металлургияны болгаш өске-даа чүүлдериниң нийтизи-биле 2 миллиард 700 миллион марка үнелиг 33 будурулгелерин 1954 чылдың январь 1-ден эгелеп Герман Демократтыг Республиканың өңчүзү кылдыр Совет казак халаска шийтирленип бээр.

Ол шийтирленип боттандырыры-биле Совет-Герман холушак комиссия тургустунган турар. Германияда 66 совет үлестүр будурулгелерин 1952 чылда ГДР-ниң Чазаның Совет казактын бергени-биле холбаштыр тывылган 430 миллион марка түңүг өрелерден Герман Демократтыг Республиканың Совет казак оон-биле кады хостадыр.

Герман Демократтыг Республиканың девискээринге совет шериглериниң турары-биле холбашкан чарыгдаларың кемчээлин ол чарыгдаларың түңүг чылда Герман Демократтыг Республиканың күрүңе бюджетиниң орулгаларының 5 хуузуңдан ашпас кылдыр база кандыг-даа таварыга ээлеп чагырарыңың 1949 чылда чарыгдаларыңдан ашпас кылдыр Совет казак кыздар.

Моңу езугаар Германияда туруп турар совет шериглерин хергелегениң Герман Демократтыг Республиканың чарыгалы 1953-чылда 1 миллиард 950 миллион марка орунга база, 1949 чылда 2 миллиард 182 миллион марка турганының орунуга 1954 чылда 1 миллиард 600 миллион марка болур.

1945 чылдан эгелеп тывылган даштыкы ээлеп чагырар чарыгдалдар талазы-биле өрелерни төлээринден Герман Демократтыг Республиканың Совет казак шуут хостадыр деп Совет казак меделеп турар. Оон-биле холбаштыр Совет Эвилелиңе дайын сөөлүңдеги күрүңе өрелеринден Германия хостуг деп Совет казак меделеп турар.

1953 чылдың август 22-де Москвага ийи экзemplяр кылдыр, экзemplяр бүрүзү орус болгаш немец дыларга кылдыңан, ыңчаарга кайы-даа бижимели бир дөмөй күштүг.

Герман Демократтыг Республиканың Чазаның даасканы-биле
О. ГРОТЕВОЛЬ.

1953 чылдың август 22-де Кремльге болган дүштеки шайдалга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтун чугаазы

Ханы хүндүлелиг Премьер-Министр, Премьер-Министриниң ханы хүндүлелиг Оралакчылары, Герман Демократтыг Республиканың Чазак Төлээлериниң Кежигүңнери!

Силерге болгаш Силерниң мүрүннер-биле герман улуска байырлалдың сөстөрүн чедирип, тайбыңга ынакшылдыг Германияны тургузарың оруунга, силерниң төзөн чуртуварың национал чангыс-эвин катап тургузарың оруунга шийтирленип чедирип болуруңарны күзээрин чөпшээрер көрүңер.

Европага тайбыңның керээзге, бистин улустары-выстың аразыңа харылзааларың быжыглаарыңа боттут ужурулугу айтырылганы бистер силерниң-биле езулуг шын-на сеткилис-биле, бот-боттары-высты билчип, найыралдың езуунга чугаалажып көрдүвүс. Ол чугаалажып көрүшкүң сагыш-сеткилдерин бүрүн чангыс-эптин илереткен болгаш чугула шийтирлерге чедирип келген.

Герман айтырыгы тайбың шийтирлеп таарыштырың хандырар деп бистин шын-на күзөшкенини, немес улустун тайбың хөгжүлдениң оруунга быжымы-биле турар ап, боттарың национал күзөшкенини амыдыралга боттандырып алырыңа дузалар дээш бистин силерниң-биле ап турарымың чаа базымнары бүгү делегей кичээңгей-биле көөр дээрзинге бүүрөп турар бис.

Амгы үеде Германия бодунун төөгүзүндө эн-не харыс салгалыг үе-чаданы чурттап эрттир турар.

Бүгү делегейниң реакциялыг күштери амгы бонн чазак-биле сүлчүлөжип алгаш, Германияны бодунун чангыс-аай болгаш хамаарышпас күрүңе кылдыр доғунаашкыны чигзинилги байдалга тургузуп турар политиканы чүткүлдү-биле чорудуп турар. Олар Германияны аңгылаңач чоруун мөңгө-жидерин, Барың Германияны океан илдиниң монополизтерини ээлеп чери кылдыр хуудуурун, боттарың агрессия планнарын боттандыраар дээш немец милитаризмин дагын төртүндүрерин күзөп турарлар.

Агрессорларның сүлчээзи оон-биле кады герман улуска улур болгаш Европага тайбыңның керээзге удур утланган. Ынчанга, тайбыңга ынакшылдыг улустарың герман айтырыгы европаны, ыңдыг болганда бүгү делегейниң айыыл чок чоруунуң дугайында айтырыг-биле чангыс кылдыр холбаштырып турары билдингир Тайбыңга ынакшылдыг

күштер чаа дайыны болдурбас дээш кызымаккай демиселди чорутушаан, Европаның бүгү улустарының үндөзүн эрге-ажыктарың, оон иштинде герман улустун эрге-ажыктарың камгалап турарлар.

Ол демиселге герман улус бодунун чогуур черин ээлеп, бодунун шыңгы сөзүн сөглөзөн турарың амыдырал негеп турар.

Агрессия күштериниң планнарын үзөр, бодунун национал чангыс эвин катап тургузар, Германияны тайбыңга ынакшылдыг демократтыг күрүңе кылдыр хуудууру—деп төөгүлүг сорулга герман улустун мурнунда туруп турар. Чүгө дээрге, чүгө тайбың хөгжүлдө Германияны чангыс элге, хостуг чорукка, хамаарышпас чорукка болгаш националдың катап төртүнүлгезинге чедирер.

Амгы үеде айтырыг мынчаар туруп турар: Германия бир-ле болза Европага тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту быжыглаарың эн чугула факторларың бирээзи, бир-ле болза, чаа агрессияны кол европейжи ода болу берип болур.

Герман улус бодунун болур ийи перспективаларың кайызың шилип алып бодалдыгы? Ол кайы оруктап чоруунуң бодал турары, тайбыңның азы дайының оруу-биле бе, Германияны национал чангыс эвиниң азы аңгы-аңгы кезектерге чарларың оруу-биле бе?

Улустар боттарының хууда төөгүлүг дуржулганың өөрөңип албай барып шыдавас. Ол дээрге, амыдыралдың кадыг-берге школазың эрткен герман улуска база чүмү-биле хамааржып турар болбайнаан.

XX чүс чылдың бирги чартымын дургузунда Германияның бүгү хөгжүлдениңден немец улуска кол дуржулга чоғум чүү болуп турары?

Дуржулга чүл дээрге, Германияга милитаризмин, агрессияны, дайының оруу болза, националдың бодун өлүртүрөр чоруунун оруу болуп турар.

Бир эвес 1900 чылдан 1945 чылга чедир үени алыр болза, Германия дөртөн беш чылдың бети дээрге-ле чээрби чылын делегейниң ийи дайынырыңче күженишиңниң белеткеге болгаш он ажыг чылды ол дайыныңары шуут чорударыңа чарыдаан.

Ындыг болганда дайын дээрге, чартык чүс чылдың дургузунда Германияның бүгү амыдыралының барык кол тежээли болуп келген.

(Төңүзү 2-ги арында).

1953 чылдың август 22-де Кремльге болган дүштеки шайлалгага СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтуң чугаазы

(Төмүзү. Эгези I-ги артында)

А түннели кандыг болганын? 1918 чылдың национал катастрофазы 1945 чылдын хемчээтинмес улут национал катастрофазы-биле солуккан.

Милитаристерниң герман улуска боттарының дайын планнарын төгзөн чоруун барык төс миллион немецтер боттарының амы-тыны-биле таллаштырар. Кемдетиргенерни болгаш балыглаттырганарны алыр болза, оларның сан-туну чок. Инвалидтерниң герман эвилелиниң немец паралаага үнген сан мөдээлери болза, 1924 чылда төрүтүнген чүс немецтер буруздун 25 кижини өлдүрткөн, азы ис чок чиккен, үчүн бир кижини аар кемдеп-бертинген, беш кижини балыглаттырган, ийи кижини ажал кылдыр аргазын ышкынган деп көргүзүп турар. Немец аныктарың салгалдары дайынның эт дээрбениге улай-улай кырдырган болгаш кемдетирген.

Мынчангаш герман милитаризм европа чурттарынын тайбынын болгаш айыыл чок чоруун үреш-шаан, немец нациянын бодунун хөкүмдүкчүзүнүн ролонга кирип турганын төгү өөредип турар.

Ындыг турбуже агрессорлар Германияны дайын авантюраларының эрги орунуче база дагын кирип тырттарып оралдажып турар-дыр.

Барың Германияда милитаризмин болгаш өжзөн негеп алышыкының штабы болуп турар болгаш Германияны чаа дайынче аплар чыдар Аденауэрниң бөлүгүнүң буюлу оралдажыкшыкынын чыгарып-даа чаа чыгарышыкын дуулап шыдаас. Герман милитаристер ол кем-буруулу сорулганы күөсөдир дээр Германияны аңгыланчак чоруун ханыладып, немецтерниң аразынга акы-дуума өлүржүлгенин өжзөн негезин үүлгөдип турарлар.

Ол сорулганы күөсөдир дээр олар Барың Германияны Соңгу-атлантика блогунуң агрессия политиказын чепсээ кылдыр хуудуруп турар.

Ол сорулганы күөсөдир дээр улус герман улуска версаль керээзинге көөрдө, эр аар болгаш дорам-чыладдыг керээ болуп «бонн керээзи» деп адаар чүве-биле Барың Германияны хол-будундан дужап алганар. Версаль керээзи Германияны аңгы-аңгы кезектерге чарбайн турган болгаш Германияны он беш чыл хуусаа иштинде чамдыктай эжелеп-чагырарын көрүп турганы билдингир болгай. Ынчаарга бонн керээзи Германияны аңгы-аңгы кезектерге чарып, Барың Германияны өске күрүнениң вассалдыг мөжүзү кылдыр хуудуруп, бүгү Барың Германияны бежен чыл иштинде эжелеп чагыртырын ажимы-биле дүрүмчүдүп турар.

Германиянын мынчага чедир тайбын керээзи чок туруп турарынын харысалгазын Аденауэрниң чааа хуулар, ол болза, герман айтырыгы тайбын шиптирлеш таарыштырарын күзөвейн турар.

Бонн чагырыкчылар Германияны дайыннын орунуче чыгар турар. Олар немецтерни Барың болгаш Чөөн Европаның улустарына удур база дагын ыдалап турар. Ындыг яныздыг политика герман улуска гитлержи бөлүктүн чуртту чедире бергени политиканын уржуктары ышкы шак ындыг уржуктары таварыштырар. Кижини төрөлгөн ол бөлүктүн баштынарын дайыннын кем-буруулулар кылдыр буруу шаап көргөн. Ынчаарга, Аденауэр болгаш оон бөлүү оларнын изи-биле чоруп олурбайн чөпшээржилер бе?

Оларны ажы-теддеринге милитаристерниң чаа, эң-не коргунчуг сокулажышыкынын канчаар бедеткеп турарын немец нелер ыттавайын көрүп эрттирер бе? Немец аныктар ландскнехтерни ролун күөсөдирин болгаш америк агрессия бөлүктөрүн шери машиназын боттарының ханы-биле чемгерерин чөпшээржилер бе?

Милитаристерниң тайбынга ынакшыктыг улустардан Барың Германияны аңгылаарын, улустарнын улуг килеңизшикнин чайлаш чок болдуруп, Барың Германияны отуң болгаш хыдышыкынын зоназы кылдыр хуудуруп болгаш герман улуска эң

улуг өлүмнүг айыыл болуп доостур агрессия дайынын төгөп үндүрерин ак-сеткидиг немец патриоттар болдуруп бе?

Бир эвес бүгү немец улус герман айтырыг тайбын арга-биле шиптирлетинген турарын күзээр болза, кандыг-даа агрессия күштер, океан ындындаа, европейжи-даа, ол чаагай чүткүлдү боттандырырга шаптык кадып шыдаас. Германиянын салымы герман улустун холунда.

Немец улустун иштинде бурунгаар шыгыгы базымнар болуп турар болгаш Германияның чөптүг политикачылары дайыннын оруун, милитаризмин дагын төрүтүнеринин оруун ойтуу шаап турар дээрлин бистер билер бис. Герман нациянын дээр күштери Германияга тайбын хандыраын болгаш чагыс-ай тайбынга ынакшыктыг демократтыг Германияны тургузарын чедип алырын оралдажып турар.

Ол чаагай сорулганы чедип алырынга Герман Демократтыг Республика төгүлүп ролду ойнаар хуулаагы. Тайбынга ынакшыктыг улустар чаа Германиянын, тайбынны болгаш куш-ажылдын, демократиянын болгаш депшилгенин Германиянын тургустунуп олурарын оортан чөптүү-биле көрүп турарлар.

Харын оон учурунда Герман Демократтыг Республика бүгү Германиянын тайбынга ынакшыктыг күштеринин чөптүг болуп турар, амаа бүгү талалыг деткимчени болгаш дузаны көргүзөрин Совет Эвилели бодунун хуулаагы кылдыр көрүп турар.

Бодунун төгүзүңгө чаа үени, Германиянын хөгжүдүзүнүн болгаш чектелишикчинин үзүн тургузарынын аргазы герман улустун мурунда ажимы-тынып турар. Германиянын эң дээр угаан-бодалдары харын-на шак ындыг келир жеке чүткүп келген. Кайгамчыктыг күштер-биле чайынган хостуг чаагай чуртун, бодунуң хостуг улустун көөрүн улуг Гете күзөп чорсаң.

Совет Эвилелиниң болгаш Франциянын, Чехословакиянын болгаш Польшаның, Англиянын болгаш Бельгиянын улустары-биле тайбынга чурттаарынын, бүгү улустар-биле тайбынга чурттаарынын боттуг перспективазы герман улустун мурунда ажимы-тынып турар.

Үр үениң дургузунда немец бодалдыг болгаш куш-ажылдын хөй-хөй чедилкинин милитаристер дайын херээңге ажылап турганар. Немец улус тайбын хөгжүдүзүнүн байдалында бедик хөгжүдүлгө үлөтүрүнү күчүзүн, эртемнин болгаш техникалык бүгү чедилкинин, боттарынын бүгү чогаалдык күштерин болгаш аргаларын чоңун амыдырал байдалдарын экижидеринче, чуртун депшилгениче утландырар. Германия тайбынга ынакшыктыг күрүнелер-биле сырың экономика харылааларын тургузуп, эргежок чугула рыноктары ап, Чөөн Европаның чурттары-биле болгаш өске-даа күрүнелер-биле чачыл болган садыг харылааларын катап тургузуп шыдаар. Германия чүгө ындыг орукка улуг күрүнө кылдыр катап төрүтүр болгаш делегейин улустарынын аразынга чогуур черин ээлеп алыр.

Герман улуска ындыг арганы хандыраарын, оон национал чагыс-эвин катап тургузарынга, демократтыг тайбынга ынакшыктыг Германияны тургузарынга орукту ажыдарынын үзүн чедип келген.

Герман улустун тайбынга ынакшыктыг күштеринин чөптүг херээ дүргөн-не тилезин турарын Совет Эвилели моон сонгаар-даа туруштуу-биле оралдажыр апаар.

Мен дашканы бүгү делегейге тайбыннын эрге-ажыктарына таарыштыр совет болгаш герман улустарын найырали дээр көдүрүп тур мен. дашканы Герман Демократтыг Республиканың чааа дээр, база Премьер-Министр Отто Гротевольдуң кадымы дээр көдүрүп тур мен.

1953 чылдың август 22-де Кремльге болган дүштеки шайлалгага Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Отто Гротевольдуң чугаазы

Чылыг болгаш найырадыг хуулаагы алышыкын дээр, а ол ышкаш бистин төлээлеринске, оон-биле бугу герман улуска көргүскөн улуг кичээңгей дээр СССР-нин Чазаага болгаш бүгү совет улуска Герман Демократтыг Республиканың Чазаа Төлээлери бодунун чуректин ханызыдан өөрүп четиргенин илередип туулдуң чугула деп мөдөп билеп тур.

Эртен үеде немец улустун национал бот-уузка-тынышыкынын канчаар бодунун чоранынын байдалын бо хүн кежээ Силер база катап илередип көргүстүңер. Бистин сорулгавыс болза, немец улус бодун уузка-тынышыкынын орунунга үшкү удаада кирбесин дээр Германияга сагыш салыры болур. Ынчангаш бис Силерге, тайбыннын лагеринге чедип келдибис.

Герман Демократтыг Республиканың чааа төлээлериниң манаа турган үзүнүн иштинде бис СССР-нин Чазаа-биле кады, герман улуска улуг ужурудузалыг национал проблемалары: Германия-биле тайбын керээзин чарар дугайында болгаш ол сорулга-биле эргежок чугула тайбын конференцияны чыгыдырар дугайында айтырыгы, түр нити-герман чазак тургустунганын соонда хостуг нити-герман сонгулдаларын аргазы-биле Германиянын чагыс-эвин хандыра сорулгалар-биле тайбын болгаш демократтыг таарыштырылгалары белекээр дугайында айтырыгы чугаалажып көрдүсүңер. Дайындык болгаш Германиянын аңгы-аңгы кезектерге чарылганын түнелинде тургустунган, Герман Демократтыг Республиканың экономика болгаш сан-хөө байдалын чингедиринге хамаарышкан Совет Чазаактын саналдары база-ла проблемаларын санынга кирип турар. Герман улуска амыдыралдын эргежок чугула ол айтырылганын чугаалажып көөрү кончук чедилкиниң болган. Герман Демократтыг Республиканың чааа болгаш оон-биле кады бүгү-ле герман патриоттар, тайбын керээзин чарарын дүргөдөдү дээр СССР-нин Чазааның быжыг күзелин Совет чазактын шиптирлеринден көрүп турарлар.

Оон саналдааны бүгү Германияга чингелдерин Герман Демократтыг Республикага саадал чок ты-выстынганын ол фактызы болза, герман проблеманын туолунга чедир шиптирлээрин чедип алыр дээр СССР Чазааның шиптирлеринин бүгү делегейге болгаш бүгү Германияга чөрүш чок бузуредилгези болур. Герман айтырыгы демократтыг үндезинге тайбын шиптирлээр дугайында Совет Эвилелиниң тодаргай саналын немец улус СССР-нин Чазааның август 15-те барың талакы күрүнелерге чоруткан нотазындан көрүп турар. Ол нота Германиянын бүгү-ле тайбынга ынакшыктыг кижилеринин чүрөктерин өөрүшкү болгаш сергээшкн-биле долдуруп, чүгө дээр, ол нота Германиянын чагыс-эвин катап тургузарынын болдунар оруун айтып, Германия-биле тайбын керээзин чарарынын шиптирлеш үзүн чоокшуладып турар. Барың таланың империалисттик күрүнелери — АКШ, Англия болгаш Франция — немец улустун тайбын керээ чарар эргезин херекке албайн турарлар. Ол сорулга-биле олар нити-герман чазактын чогуңга сылдагалаш турарлар. Совет Чазаактын нотазынын соонда болгаш бистин чугаалажышыкынын амыстын соонда ол сылдагашкын кандыг-даа ужуру-указын чидирген.

Герман Демократтыг Республиканың болгаш фе-

деральдыг Республиканың парламентириң дамчыштыр Түр герман чазакты тургузар дугайында Совет чазактын саналы болза, ийи оруктар-биле боттанып болур, герман проблеманы шиптирлээрин эгези болган деп санап турар бис.

Нити-герман чазак чок дээр сылдагашкын ам боду-ла дүжүп каар. Бир эвес эжелеп чагырган барың күрүнелер совет саналдарга удурланышыкынын соксадыр болза, бир эвес Барың болгаш Чөөн Германиянын немец чоңу дугуржулгага кирер болза, нити-герман чазак Германияга доран-на тургустунган туруп болур. Барың-тала күрүнелеринге, Совет Эвилелиниң саналдарын бүгү немец улус бодунун талазындан деткир болгаш ол саналдарын боттандыраын негеп турар дээринге бузурез бис. Бонн болгаш Париж керээлериң түнелинде боттандырып турар герман милитаризмин болгаш фашизмдин катап төрүтүңүшкүнүн шаптыктаарында Германия база оон кожолары болгаш тайбынга ынакшыктыг бүгү-ле улустар соууругалдыг деп база-ла санап турар бис. Барың Германиянын Европада тайбынга айыылдыг милитаристтик күрүнө болуп хууларын болдурубас дээр, Германияда тайбынга ынакшыктыг демократтыг күштерин күзөл-соруу амыдырал кырынга боттанзын дээр бис бүгү-ле болдунар хемчеглерин алыр бис.

Герман айтырымын шиптирлээр дугайында совет бодал болгаш совет саналдар болза, немец улустун эргелерин болгаш национал ат-алдарын хүндүлээринге буруну-биле үндөзүлгенин дээринге бистин быжыг бузурелисти бистин беседаларымыс болгаш чугаалажышыкынын амыстын быжыглады. Амгы үеде, сес чылдар эртенкиниң соонда, Германиянын чарлышыкынын төңүзүн катыштырылганын оруу-биле салган туруп болур. Ол чорук немец улустун эң-не изиң национал чүткүлдериң болгаш күзөл-сорууларын харылап турар.

Герман Демократтыг Республикага экономиктиг дузалымчы дугайында Совет Чазаактын шиптири болза, бүгү немец улуска ак-сеткидиг болгаш найырадыг деткимчениң херечилели болур.

Герман Демократтыг Республиканың чааа төлээлеринин СССР Чазаа-биле чугаалажылгалары тайбынның болгаш улустарын эп-найыраалынын байдалында эртен болгаш Герман Демократтыг Республика биле Совет Эвилелинин аразынга найырадыг харылааларыны быжылаарында база сайырадырыга бараан болган. Совет Чазаактын баш бурунгаар көргөн болгаш санадаан хемчег бузуу биске мөдөзүшкнниң дуза болуп, Герман Демократтыг Республиканың чоңуңга улуг чингелдени чедирип, Совет Чазаа болза бүгү немец улустун эң дээр болгаш идеялдыг өңүңү дээрзин Барың Германияда бистин ада-чуртчуларымыска бистин бузуредиривиске дузалап турар. Ол мөдөрөл болза, бодунун национал эргелери дээр улуг Совет Эвилелиниң болгаш тайбыннын улуг лагеринин өске-даа чурттарынын талазында демиселди күштелдиреринче, Европада база бүгү делегейге дайынын камгалаарында идилгит болурунче немец улусту отурар. Ынчангаш бис, Совет Чазаакка болгаш бүгү совет улуска бистин ханы кызмыгар чок өөрүп четиринишкннивиңиң база катап илередип тур бис.

СССР-нин Чазаа делгезин!
СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Маленков делгезин!
Тайбын, депшиле болгаш демократия дээр демиселче, бурунгаар!

Герман Демократтыг Республиканың Дипломаттыг Элчин черинге болган хуулаагы алышыкын

Август 22-де Герман Демократтыг Республиканың СССР-де Дипломаттыг Элчин чериниң баштыны, Оңза болгаш Бурун эргелиг Элчин Р. Аппельт Герман Демократтыг Республиканың Чазаа Төлээлериңе алдар боладурган хуулаагы алышыкын кылган.

СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленков, СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын бирги Оралакчызы болгаш СССР-нин Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов, Н. С. Хрущёв, СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын бирги Оралакчызы болгаш СССР-нин Камгалап Министри Н. А. Булганин, СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын бирги Оралакчызы Л. М. Каганович, СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын Оралакчызы болгаш СССР-нин Иштики болгаш Даштыкы Садыг Министри А. И. Микоян, СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Күрүнө План Комитетинин Даргазы М. З. Сабуров, РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы М. П. Тарасов, РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. М. Пузанов, СССР-нин Министрлери М. Г. Первухин, И. Ф. Тевосян, С. Н. Крутов, П. А. Юдин, К. П. Горшенян, Н. А. Дыгай, Г. М. Орлов, Д. Ф. Устинов, З. А. Шашков, А. Ф. Третьяков, ВЦСПС-тин Даргазы Н. М. Шверник, Совет Эвилелиниң Маршалдары В. Д. Соколовский, С. М. Буденный, РСФСР-нин Чырдымышкын Министри И. А. Казнов, СССР-нин Министрлеринин оралакчылары А. А. Громыко, И. Г. Гоциридзе, С. А. Кафтанов, И. Г. Болдышев, И. Д. Гоциридзе, С. А. Борисов, В. М. Столетов, СССР-нин Дээди Советинин Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов, СССР-нин Германияда Дээди Комиссары Элчин В. С. Семёнов, СССР-нин Даштыкы Херектер Министрствозунуң Коллегия кежигүү Г. М. Пушкин, СССР-нин Иштики болгаш Даштыкы Садыг Министрствозунуң Герман Демократтыг Республикада төлээлекчиси И. Ф. Семичастнов, Моссветтин Даргазы М. А. Ясенов, Ужар-чүлдүн Маршалы П. Ф. Жигарев, генерал-полковник Ф. Кузнецов, генерал-лейтенантлар Л. И. Брежнев, С. С. Шатилов, К. Р. Сивилев, хөй-нитинин болгаш парлаганын төлээлекчилери, эртемнин болгаш уран-чүлдүн аялдамчылары хуулаагы алышыкынга киришкенер.

Немец таладан хуулаагы алышыкынга киришкенер болза: Премьер-Министр О. Гротеволь, Премьер-Министринин Оралакчызы В. Ульбрихт, Премьер-Министринин Оралакчызы О. Нушке, Премьер-Министринин Оралакчызы болгаш Тудуг Министри доктор Л. Больц, Премьер-Министринин Оралакчызы болгаш Саң Министри доктор Г. Лох, Демократтыг Германиянын Национал фронтунуң Национал Чөвүлелиниң даргазы профессор Э. Корренс, Күрүнө План Комиссиянын Даргазы В. Лейшнер, Хостуг немец профэвилелдеринин катыжышыкынын даргазы Г. Варнке, Хостуг немец аныктар эвилелиниң Төп Чөвүлелиниң даргазы Э. Хонекер, Ыяш болгаш Саазын ажыл-агыйын Министри Г. Рейхельт, Даштыкы болгаш Иштики герман Садыг министри К. Грегор, Металлургия болгаш Даг-руда Улустунуң Министри Ф. Зельбманн, Германияны демократтыг херээженер эвилелиниң төлээлекчиси И. Тиле, Герман Демократтыг Республиканың Даштыкы Херектер Министрствозунуң аялдамчызы П. Флорин, Төлээлериң секретары Л. Эйзерманн, Герман Демократтыг Республиканың Даштыкы Херектер Министрствозунуң Протокол килдинин начальниги Ф. Тун болгаш Герман Демократтыг Республиканың Москвада дипломаттыг төлээ черинин харысалгалыг аялдамчылары.

Хуулаагы алышыкынга ол ышкаш Венгр Улус Республиканың Оңза болгаш Бурун эргелиг элчини А. Складан, Корей Улус-Демократтыг Республиканың Оңза болгаш Бурун эргелиг элчини Лим Хэ, Вьетнам Демократтыг Республиканың Оңза болгаш Бурун эргелиг элчини Нгуэн Лонг Банг, Румын Улус Республиканың Оңза болгаш Бурун эргелиг элчини М. Дая, Кыдат Улус Республиканың херектеринге түр бузуретирген Гэ Бао-шюань, Болгар Улус Республиканың херектеринге түр бузуретирген В. Велков, Польша Улус Республиканың херектеринге түр бузуретирген А. Малэцкий, Чехословак Республиканың херектеринге түр бузуретирген Д. Ечны, Моол Арат Республиканың херектеринге түр бузуретирген Н. Лувсанчулт, Албани Улус Республиканың херектеринге түр бузуретирген У. Люле олар база киришкенер.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республиканың Чазаа Төлээлериң Москвага келгениңе холбаштыр

Август 22-де Герман Демократтыг Республиканың Чазаа Төлээлериңиң кежигүннерин СССР-ниң чамдык министрстволарынын болгаш хөй-нитини организацияларынын улуртукчулары хуулаагы алгылаан болгаш олар-биле чугаалашкан.

СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Күрүнө План Комитетинин даргазы М. В. Сабуров Күрүнениң План Комиссиянын даргазы Б. Лейшнерин хуулаагы алган болгаш оон-биле чугаалашкан.

Металлургия үлөтүрүнүн министри И. Ф. Тевосян Металлургия болгаш даг-руда үлөтүрүнүн министри Ф. Зельбманн хуулаагы алган, Тудуг министри Н. А. Дыгай ГДР-ниң Премьер-Министринин оралакчызы болгаш Тудуг министри доктор Л. Больц-биле чугаалашкан, СССР-нин Көдээ ажыл-агый болгаш белекелдер министри А. И. Козлов, Көдээ болгаш ыяш ажыл-агыйын министри Г. Рейхельт хуулаагы алган, Күрүнө банкынын даргазы В. Ф. Попов

Премьер-Министринин оралакчызы болгаш Саң министри доктор Г. Лохту хуулаагы алган. ВЦСПС-тин даргазы Н. М. Шверник Хостуг немец профэвилелдеринин катыжышыкынын даргазы Г. Варнке хуулаагы алган болгаш оон-биле чугаалашкан.

ВЛКСМ ТК-ның секретары А. Шелепин Хостуг немец аныктарынын эвилелиниң Төп Чөвүлелиниң даргазы Э. Хонекер-биле, Совет херээженеринин антифашисттик комитетинин даргазы Н. В. Попова Германияны демократтыг херээженеринин эвилелиниң төлээлекчиси И. Тиле-биле ужурашкан.

Метрополит Крутцкий болгаш Коломенский Николайга ГДР-ниң Премьер-Министринин оралакчызы профессор О. Нушке чорсаң.

Чугаалажылгалар найырадыг байдалга болуп эрткен. (СЭТА).

КЫРГАН ЭВЕНКИНИҢ ӨГ-БҮЛӨЗИ

МУРНУУ-САХА-ЛИНСК. Кадарчы эвенк Василий Владимиров чоокта чаа ийи ойну: бодунун чуртталгазының 86 чыл оюн болгаш «Оленевод» совхозка чээрби чыл аялдаманың демдегеп эрттирген. Владимиров ам-даа эрес, капшагай болгаш күштүг.

Василий ирейни дуржулгага ивип чурт деп, ортулукта ивчаар санап турар. Сурагалыг кадарчы бодунун иви ажилына ынакшыктыг чоруун бодунун 31 кижиден тургустунган өг-бүлөзүнүн иштинге база халдаткан. Владимировтарның өг-бүлөзи совхозка үр чылдарын дургузууда

ажылдап келеш, говхозтун иви малын 10 катап ажыр өстүрүргө дузалашкан. Көдээ ажыл-агыйнын дуржулга станциянын эртем аялдамчызы И. П. Минин-биле кады Василий Владимиров иви малды бүдүн чылда одарладырынын системазын болгаш балык далганы-биле кыжын оларны чемгереринин аргазын аялдамчылар кылдышаан, сонгу чүктүн үрөлдө ивилерин өстүргөн.

Кадарчының өг-бүлөзи кайгамчыктыг эки чурттап турар. Оон ай санынын бюджет элзэн каш муң рубль болуп турар. Василий ирейнин өөндө бирик билбес кижини чок. Оон урууларынын болгаш оолдарынын 18 уруулары совхозтун интернаттыг школазынга кыжын өөренип, чайын кырган-ачазынын ивилерин кадаржып турарлар. Шаанда эрге-шөлээ чок чоран эвенкилер ам СССР-нин акы-дуамалыкы өг-бүлөзүндө ден эргелиг чурттап турарлар. Амгы үеде дыка хөй кырган эвенк кадарчылар тускай эртемгер чедип алган совхозтун санакчызы, медицина сестразы, башкылар болуп ажилдап турарлар. (СЭТА).

Көдээ ажил-агый ажилдарын организаствыг чорудар

Чедвишкннерни быжыглавышаан, четпестерни узуткаар

Шагаан-Арыг МТС-и бо чылдын дүжүт ажаап алышкынынга багай эвес белеткенген. МТС-тин механизаторлары тараа быжып эгелээри белек-де ховуларга үнгүлзөн. 30 ажык механизаторлар 16 комбайнар-биле тараа ажаалдазынче августун 5-тен эгелеп кирипкениер. Механизаторлар баштайгы 10 хонукта 1300 гектар черни тараазын ажааган. Ажаатынгай тараалар күрүнеге дужаатынып турар.

Сураглыг комбайнёр эш Бюрбо «Сталлине»-6 деп комбайн-биле бо чылдын 800 гектар черни тараазын ажаар хүлээтени алган. Эш Бюрбо баштайгы хүннерден эгелег ажыла беди темпини тургузуп, эки көргүзүлгү болуп турар. Ам Ленин аттыг колхозтун 234 гектар тараазын эки шынарлыг ажааган болгаш тараа ажаар нормазын хүн бүрүдө-ле 150 хуудан өрү күүседип турар.

Ол ышкаш комбайнёрлар эштер Саидан, Даныков, Мохов олар эки көргүзүлгени чедип ап, үлүүн ажыр күүседип турарлар. Олардан эштер Чунарев, Болдарев олар база-ла ховулавайн турарлар.

Оон-биле чергелештир механизаторларнын беди бүүдүрүкчүлүг ажылдарынга районун чамдык колхозтарынын дүжүт ажаап алышкынынга багай белеткенени шаптыктап турарын демдегезе чогуур. Жданов аттыг, Ленин аттыг, Партиянын XIX съездин аттыг, Калинин аттыг колхозтарда колхозчулар ортузунга күш-ажыдын организаствашкыны багай болган. Ында Ком-

байн-биле кезер шөлдерни белеткөөн: шөлдүн кыдын кеспезен болгаш хараган, дажын, чашпанын аштаваан.

Калинин аттыг колхоз (даргазы эш Ламаш-оол) комбайнга ажилдар дузалакчы кижилерни үндүрүп бербээнинден ол колхозка барган болду чоруур ийи комбайн августун 12-де ажил чок хүнээрин.

Калинин аттыг, Мичурин аттыг, Киров аттыг колхозтар механизаторларга болгаш колхозчуларга хову турлаан амдыгаа чедир кылып бербез.

Калинин аттыг колхозта партия эге организациязынын секретары эш Лалчаа, Маленков аттыг колхозта партия эге организациязынын секретары эш Кызыл-оол дүжүт ажаап алышкынында ажилдар турар механизаторлар болгаш колхозчулар ортузунга партиянын плит-кижизидилгелин ажилын барык чорутпайн турар.

Дүжүт ажаап алышкынында кол четпестерни бирээни болза, тараа ажаалдазынче бөдүүн машиналарны колхозтар бүрүн кирибейн турары болур.

Дүжүт ажаап алышкыны болза, кончуг дүрген, оперативтиг шийтирилтениер, эң харымсалгалыг ажил болгай. Ынчангаш баштайгы хүннерде илеретинген четпестерни дарый узуткааш, ажаап алышкыныне ажилатынмайн турар бүгү күштерин шийтирилтиг организаствап кириери негетинип турар.

Г. ТӨГҮС-ООЛ.

Школачыларнын киржилгези

МӨГЕН-БҮРЕН (Радио-биле). Бай-Тайга районун «Мурнакчы» колхозунун Мөген-Бүренде малынга чөм суурну белеткээринге Мугур-Аксы 7 чыл школазынын өөреникчилери шөфтээшинини августун 8-тен 20-ге чедир организаствап чоруткан.

Ол ажилга киришкен 15 комсомолчу өөреникчилер эш Борбай-оолга баштапкан бригада болуп алгаш нийтинин малынга 30 тонна сигенин белеткээ.

Шөфтчилер одаан кызыл тук, лозунг, плакаттар-биле шимевишаан, одагга культура-массалыг ажилды үзүктел чок чорудуп турган. Ол-ла үенин ишинде 7 катап беседа, 1 катап хуралды организастван.

Кызыкмаккай күш-ажылы-биле чергелештир олар хөглүг-оома-биле колхозчуларны сөрүк кирип турганнар.

Шөфтчилерден Хорун, Калдар-оол, Балган-оол, Чудурук болгаш оон-даа өскелер кызыкмаккай ажилдап, ажилга беди түнелди көргүскениер.

Мурнакчы тудуг бригадасы

САМАГАЛДАЙ (Телефон-биле). Тес-Хем районун Чыргалайдыда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артелинин эш Адыагаа дурткан тудуг бригадасында 225 кижиле ажилдап турар. Бо чылдын дүргүзүндө колхозчуларга 22 чуртталга бажынарын тудуп, септээр планын хуусаа бетинде доозар дээш колхозтун тудугжулары аразында социалисттик чарышты салып, тудуг ажилында кызыкмак ажилдап турарлар. Оон түнелинде 20 чуртталга бажынарын хуусаа бетинде тудуп, септээр колхозтун баштаар черинге дужаап, ажилгалче кириген.

Бо ажилдарга бызаңчылар Товуу, Сувандүү, Эвий-оол, Көжей, Чапчак-оол, Хүдөр-оол олар мурнакчылар болуп, хүн-бүрүнүн нормазын 190-200 хуу, тудуг ижынын сөөртүкчүлери эштер Чылбак, Догжат-оол олар хүн-бүрүнүн нормазын 120-130 хуу чедир база ыяш дилдикчилери эштер Арандүү, Чалбаа олар 125 хуу чедир күүседип турарлар.

М. ДАЛАА.

Херэеженнер ортузунга ажыл чорувастаан

Бай-Тайга районун Мөген-Бүрен сумузунда херэеженнер чөвүделинин ажилы сөөлгү үеде шуут чорувастаан Оон организаствашы турган эш Локтаал бодунун колхозчу амдыралынын айы-биле Шуйда «Мурнакчы» колхозта барга-ла үр болган. Ол үенин ишинде сумунун херэеженнер чөвүделини чаа организаствашы сонугуп ап, херэежен чоунун ортузунга агитация-массалыг, кижизидилге ажилдарын суларатпас аргалар турган.

Ол талазы-биле хемчеглер алдынмааныдан ам үеде херэеженнер ортузунга ажил соксаан. Херэежен чоуну бижикке өөредиринин бөлүмнери ажилдавастан, Делегей байдалынын, Коммунисттик партиянын болгаш чазактын үндүргөн доктаал, шийтирилтирнин база өске-даа айтырыгларын талазы-биле беседалар, лекциялар кылдынмайн турар.

Ол чорук чамдык кижилерин талазындан арагага хандыры, хөйинтинин сагылга-чурумун үрээр чоруктарга чедирип турар. Оон чижээ болза, коммунист Хөкпеш, Достак, Чыдык дээрн ишмакш кижилер болур. Сөөлгү үеде олар үргүлчү арагалар, боттарынын культураны, амдырал-чуртталгазын сөгидер дээш ажилдавастаннар. Ынды чоруктар өске-даа кижилерде тыптып турар.

Сумуда херэеженнер чөвүделинин ажилын чогуур негелдээниге чедир тургузар, чөвүделини организаствашы тып сонугур чорукту СЭПК райкомунун херэеженнер ортузунга ажил чорудар килдизи мынчага чедир эскербейн турары шын эвес.

И. УСПУН-ДОРЖУ.

Бригаданың күш-ажылың чоруу

Бай-Тайга районун «Тинчелге» колхозта № 2 хову бригаданын бригадир, Көп-Сөөк көдээ Советтин депутаты эш Шөмбүл ол ажилынга 3 чыл ажилдап турар. Бо үенин ишинде эш Шөмбүл хову бригаданын эки удуртуп, мергежилдик организаствашы болуп, колхозчуларнын улуг хүндүктелни чаалап алган. Оон удуртуп турар бригадасы колхозта эң мурнакчы деп санадып турар.

Эш Шөмбүлдүн бригадасы чаксы тарылганы чогуур өйүндө беди денелге дооскаш, чайгы суггарылатканы, ажаалганы үлегерлиг чоруткан. Ам үеде оон бригаданын кезин сиген шөлдүн ажилдап, чооку каш хүннерде 100 ажык тонна сигени кескен.

Х. ТААН-ООЛ.

БУРУУЛУГЛАР КЫМНАРЫЛ?

Кызыл-Мажалык суурну кыры-биле булуттар диргелип көжүп турган. Ынчаарда ажил шагы. Ол минутта районун көдээ ажил-агый болгаш белеткелдер эргелелинин контролында тускай эртемниктер столдарында ажилдаан органныр. Эжитки бир-ле кижиле соктаан. Оон ажилдапкыш, хүрөң шырайлыг оңа берген куу бөрттүг кижиле кирип ора-ла далаш мендилешкеш, өзиг-ле чу-гаалап эгелзэн:

— Мен колхоз төвүндөн үнгөш, Барлык шөлүн таварааш, ийи хонгаш келдим, ат болган, эштер, бистин колхозтун 56 тонна тараазы изээш, ам сандан үндү, кириген активис чүү болуп турарыл, дарга?

— Силерни оонары ителге организаствашы кирип берген бис. Ол черден харылап бээрлер оң—деп килдиз эргелекчи харылаан.

— Ынча тарааны үрөп каан-дыр бис, ам черле канчаарыл?—деп келген кижиле салдыкпас айтырган.

— Эш Даржаа колхозчуларга үлээр дээнгай—деп хары болган.

— Ол чүдөр боор, күске безип чивес тарааны кижиле чирге болур чү-бе ме монар, дарга?

— Кижиле чир, чивес дээр дугайында районун кадык камгалал килдизи билер-ле ийнаан, бо дугайында мен харылап шыдавас мен, кирип каан соонда, прокурор чери билер ийнаан.

Көдээ ажил-агый эргелелинге чу-гаа ынчаар доозулган.

Моон төөгүзү мындыг: 1952 чылдын күзүнүндө чаагай дүжүттүг хөй тараа алдынган. Урар амбарлар чок боорга тарааны уургайларга хөмгөн турган. Ол тараалар изээш, шуут үрелген чүве-дир.

Барыин-Хемчик районун Хөндөл сумузунда Ворошилов аттыг колхозтун даргазы эш Даржаа эртен чылын колхозтун чуртталга бол-

гаш бүдүрүлге тудуларынын, оон иштинде склад тудуларынын планын күүседип алырынын удуртулгазын хандырып шыдавайн барган. Оон 200 ажык тонна тарааны уургайга уруп шыжаан.

Бо чылдын январь айда болган колхозчуларнын өчтө-сонгудалыг хуралынга колхозтун ревизия комиссиянын даргазы Дүгүй-Лама уургайда чыдар тарааларны колхозчуларнын күш-хүнүнге дүргөн үлөп бээрин санаалдаан.

Дарга долчу харызымынга: — Бар тараа кайнаар баар—кажан-даа үлөшкөй-ле бис.

1953 чылдын апрельде уургайларда тарааларны ажилдып көөргө, 56 тонна тараа изээш, үрелген болган.

56 тонна тарааны шуут үрелген деп санаан, көдээ ажил-агый килдизинге ол колхозтун ревизия комиссиясы актызын кирип берген. Оон харызымы келбестээ.

Ол колхоз бо чылдын чуртталга болгаш бүдүрүлге тудуларынын планын база-ла күүсетпезин. Хары колхозчуларнын хууда 5 амбарлар кылдиз тараа уруп алган турар. Ам тараа уруп ажилдап турар складтарнын септелгезин кылбаан.

Ол колхозта түжүт ажаап алышкыны шагда-ла эгелзэн. Бо чылдын чаа дүжүлдү кааа шыжап алырыл? Эш Даржаага эртен чыл өөрдиге болбаан бе?

Көдээ ажил-агый болгаш белеткелдер эргелели район прокуратуразы колхозтан келген актыны көргөп, буруулуугарын тыпкаш, оларга хөмгөк хүлээдир турган. Буруулуугар бар. Колхозтан кирген акт херекте көктөнип берген болза катап көдүрзе, а бир эвес шоочалатына берген болза ужулгаш, сонугурган көрө!

С. АЛЕШКИН.

Школа септелгезинче сагыш салбаан

Ам каш-ла хонаш өөредилге эгелээр. Бо хүнге — өөредилгенин баштайгы өөрүшкүлүг хүнүнге бистин делгем чуртувустун аас-кежинтик уруулары, ада иелер, башкылар болгаш өске-даа хөй-нигити улугу-биле белеткенип турар.

Школадарны чаа өөредилге чылынга үлегерлиг белеткээринге, урууларнын өөрениринге таарымчалыг бүгү байдалды тургузарынга Совет чазак, Коммунисттик партия улуг сагыш салып турар.

Ындыг турбужа чамдык ажилдакчыларнын буруузу-биле областа элзэн каш школалар амдыгаа чедир-ле эки белеткенимээни кончуг хомуданчуг.

Маана факты кылдыр Өвүр районун Торгалыг школазынын болгаш Тес-Хем районун Устүү-Шынаа школазынын септелгезинде четпес-

терин чуугааларга-ла четчир.

Өвүрүн Торгалыг школазында амдыгаа чедир-ле кылдынган печка чок, печка кылар туубуну чаа сөөртүп кээр турар. Анаа элзэн хөй печка кылар болгаш оон кылырынга өөредилге эгелзээринге чедир аркан үе четпези билдингир. Ол-ла школа-нын крышазы база ам-даа четче кылдынмаан.

Тес-Хемнин Устүү-Шынаа школазынын септелгезин дооскан деп турар. Ындагы турбужа оон школанын крышазы чогуندان сөөлгү хүннерде болган чаашкын бүгү ажилды буураткан. Чаашкынын дамдызы школаже хос кирген, чүгө чугайны эвес, харын балгашташкынын эвирдиги, үрөп каапкан. Моон уламын-дан ону ам катап балгаштап чугайлаар ужурга таварышкан.

А. КИЛИН.

Социалисттик чарыштын мурнакчылары хүн-бүрү өзүп турар

КӨК-ТЕЙ (Телефон-биле). Кызылдың көдээ районун «Совет Тыва» колхозтун колхозчулары тараазын кыска үеде дүргөн ажаап алды дээш олче организаствыг киргеш, август 20-нин түнелинге чедир 330 гектарын тараазын кезип, ажаап алганнар.

Август 20-ник түнелинге холбаштыр бригадалар болгаш агрегаттар база тус-тус кижилер аразында социалисттик чарыштын түнелин үндүргөн.

Орта эш Минзюк бригадирлзэн мивунун бирги бригаданын кежигүчери болгаш Кызылдын машина-трактор станциязынын комбайнёру

эш И. Колошконун агрегады мурнакчы болуп турар.

Август 20-ге чедир комбайнёр эш И. Колошконун агрегады 112 гектарын тараазын кезип, ажаап алдыр планын тургаш, 180 гектарын тараазын ажаап албышаан, чартык тонна ажык кывар-чүлүдү камап ап, социалисттик чарышка алган хүлээгезин эрестин-биле күүсеткен. Ол ышкаш коммунист эш Минзюктун удуртканы ховунун бирги бригадасы багай эвес түнелди берип турар. База тараа сөөрткүчүлери эштер Саидый, Байгына, Бүрбүкэй олар нормазын 125—150 хуу чедир күүседип келген.

А. КУНГААЖЫК.

БО ХҮНГҮ МЕРГЕН

Мерген хемниң дугайын «Араттын сөзү» деп тоожуда биззэн болгай. Ол шынап-ла Каа-Хемнин эң чараш черлеринин бирээни. Аннары алгырышкан, куштары ырлашкан ногаан аргаларын, беди дагларды мерген мурундаазы ышкаш чараш, оон хемн үжөн чыдарынын мурундаазы дег, дүрдүп, шуурап бадып чыдар. Ынчаарга ам Мерген хем бодунун утказы-биле чараш болуп, чаа-чаа чүве-биле байып турар. Мерген хемнин шынааларында бистин хүннерин байлактыг болуушкуннары долган колхозчу амдырал хайныгып турар болган.

Мерген хемниң Каа-Хемче кирген аксынын солагай талазында тараа тараан делгем шөл. «Октябрынның 14 чыл ою» колхозтук чери. Ол колхоз Каа-Хем районун төвү—Сарыг-Сеп суурда. Ында совет кижилерин чаартыкчы ажилы калбарып турар. Ол улуг эвес суурда тудуг ажилы улгаткан чаа-чаа тудуглар тургустунуп турар. Чуртталганын болгаш хөй-нигитин тудулары тургустунган, оларнын ишинде аалчылар бажыны, башкылар бажыны, уруулар яслин бар. Суурда эге, ортумак школалар ажилдап турар, өөреникчилер эки интернатта чурттап турар. Эмнелгенин бажынын алдында, ында реентген кабинети тургузуп эгелзэн. Үш километр хире узун суурнун кудумчусунда дыкадыр ырлар тудурган. Суурнун чурттакчылары суурнун чурттакчылары Москваы, Иркутскини болгаш бистин улуг ораннын өске-даа хоорайларын дыч-нап турар. Суурнун чурттакчыларынын бажынарынын сонгаларында электри чырын көстүп турар, суурнун чурттакчылары клубче шуужуп чоруп, ында болуп турар кино-чурттарыны азы бо чылдын узун-чүлүдүн область көрүдээниге жанр талазы-биле бир дугаар черин алган культу-ра бажынарын бот-тынынгыр уран-чүлүдүнү кирижикчилеринин ойнап турарын көрүп, дычанп турарлар.

«Октябрынның 14 чыл ою» холуш-как колхоз ында орус, тыва колхозчулар ажилдап турар. Олар төрзөн

колхозунга ажилдап, оон шыдалдыг, культуралыг чуртталганын үндезин тып турарлар. Ол колхозтун хову ажилдакчылары Сарыг-оол, Нашпаяк, тудугжулары Салбаашка, Лопатин, трактористери Натпит-оол, Дедякин, малчылары Хамзыл, Чаа-Уурак ышкаш мурнакчыларын аттары райондан дашкаар-даа черлерде билдингир. Олар дээш бүгү колхоз чоргаарланып турар. Колхозтун ол бөдүүн кижилери оон бүгү-ле кез-рзэн бурунгаарладып, тус-тус адырлар аайы-биле боттарынын үлүүн, херзэн харылап ажилдап турар. Черле колхозчу амдыралдын хүн-бүрү ажилы сактырга эң-не бөдүүн ышкаш. Чамдыктары черни андыр-ып тарааны кезип, дүжүттү ажаап ап турар, өскелери бажынаар тудуп турда, бир чамдыкы мал кадарып, мал саап база оон-даа өске ажилдарны кылып турарлар. Оларнын ындагы тус-тус ажилдарындан, чорудулгаларындан чоунун амдыралын шимчедип турар нигити улуг херек бодарап турар.

«Октябрынның 14 чыл ою» колхозтун сүт-бараан фермазы Мерген хемнин эң-не чараш черинде ында малдын чыгы, чырык кажаалары, колхозчуларнын чурттаар бажынары бар, ол бажынарда саанчылар, бызаачылар, кадарчылар чурттап турарлар. Ферманын эргелекчинде кичээнгейлиг, ажилгыр И. Малышев ажилдап, фермада бүгү-ле ажилды көрүнгүр, тудунгур өзү-биле боду кирип, башкарып турар. Оон дузалакчыларында бызаачылар Е. Малышева, В. Жирнова олар боттарынын ажил-херзэн ынакшыл-биле көрүп, эки үрө-түнелдинг ажилдап турарлар. Олар-биле кады комсомол организаствашынын иделкейлигери, саанчылар Саара Чапшай, Катя Долоукай ажилдап турарлар. Олар хөй-нигити амдыралында база иделкейлиглер, оларнын чурттап турар бажынарында чечен литературанын тыва дылда номнары чыдарлар, оларнын аразында А. М. Горькийниң «Ава», М. Шолоховтун «Аңдарган күр чер», С. Бабаевскийниң «Алдын

сылдыстын кавалери» бар, оларны колхозтун библиотеказындан ап номчу-п турарлар.

Колхозчу амдыралдын күштүүч, оон ачылыш, сөөлгү чылдарда Мергенде амдыралдын чаартынып турарын, саар инектеринин кадарчызында ажилдап турар Ламажап Дажы, Хемүспей херечелин турар. Фермада колхозчу бажынарынын бирээнинде Ламажап чурттап турар, оон өрээлинде орун, стол турар, столдун кырында аар-саар херекселдерин аразында «Шы» солун, «Улуг назылыгларнын үжүдгели» болгаш «Чыныды тоолдар» чыдар-дыр. Назыны дөгүп улгады берген даа бол, оларны номчуп турар болгаш оон культура колхозчуларнын чуртталгазынче неппетер турарын ол билдир.

Д. Ламажап—хөй чуугаалатынмас, а хаяа чуугаалары онза уткалыг болу-ру тыва ашактарын бирээни. Оон сестери эң-не бөдүүн болгаш билдингир Тайганын чурттакчызы, мерген анчы араатаннарнын аналдаа, оларны көрүп-лаа чорзал хирелинде, ол чуртталгазын катгаш, ам колхозчу апарган, колхозчу хөй-нигити хөрөгүнн ак-сеткилдиг камгалап турар эки колхозчу, кызыкмак кадарчы болу берген.

«Аннакаар-ды, силер бе?» деп айтырыгы кайгавышаан, Ламажап мынчал харылап олурар: «Айтыгып турбас. Ам безин халсаам келирдиг».

«Ындыг сонугураа чуртталганын чүге каапкан силер ынчаш, деп айтырыгга «Ол анаа-ла сонугу-гал-дыр ийин, мурунда аннап өөри-ни берген болгаш шаанда тайгага чурттап, аннап чоразан чорук—амды-раарынын аргазы, оон өскээр чурттаары берге турган. Бир эвес аннаар дугайында ам чуугаалажыр болза—чүгө сонугураал болуп дур. Тайганын чуртталгазын каапканым ужулдуг херек болу берген, чаа амдырал менн бодунче, хүн бодунче чечекти тырттырары ышкаш тыр-тып апкан. Ам чуртталгам чаа, күштүг тодуг болган».

Ол чуугаазы-биле удур кел чораш машинаже айтыкпаш, уламчылаан:

«Дөө машинаны көрдүңер бе? Кайнаар баары ол деп бодай-дыр силер? Туубу бүүдүрүлгезинче баары ол-дур. Районун үлөтүр комбинатынын чери бар. Мыя өрү чүве. Ол чүгө районун хандырып турар эвес, харын оон дашкаарлап турар болду ийин. Туубу бүүдүрүлгезин үстүнде бистин колхозтун хою турар чүве. Эки малчынар мында болду ийин».

Хойнун ажилын Салчак Биче-оол эргелеп турар, оон дузалакчылары Хамзылар: Григорий биле Долоуа, Григорий Хамзыл 67 харлыг ашак, колхозтун эң эки кадарчызы, район Советтин депутаты, партия райкомунун кежигүнү, тайбын камгалалынын область комитетинин кежигүнү, а оон кадайы Долоуа Хамзыл—хой-жу, колхозтун хөй-нигити ажилынын иделкейлиг кирижкчиниз.

Сөөлгү чылдарда, ылангыя Тывага совет эрге-чагырганын чылдарында болгулаан улуг чаартылгаларын, болушкуннарын дугайын кырган Ламажап кысказы-биле тайылдырлааш, ол бүгүн бодунун сөстери-биле мынчаар түкүнзэ: «Бистин хүн-бүрү амдыралымыста байлак болушкуннар бооп турар. Хүнүнүң-не чаа чүве болуп турар. Техниканы безин ап көрээли. Баштай тракторлар азы чүкь машиналары көрөш, кай-гаар турган бис. Оон соонда «Победа», «Москвич» ышкаш чник машиналар солун болуп турар. Ам сонугурачал апарган бис. Аар, чник, машиналар, комбайннар, мотоциклдер бистин эдилелдеринис апарган, олар эмгекж болган, оларны бистин тыва оолдар-ла мунуп алгай халдып турар, чолаачылап турар болган-дыр. Бо бүгү совет эрге-чагырганын, Коммунисттик партиянын ачызы-дыр ийин, бистин улуг ораныч хостуг, ындаалдыг чуртталганы бергени дээш, элбекшилдик амдырал дээш, бистин дугайымыста бөдүүн кижилерниң дугайында сагыш салып турары дээш четиргениниси илереди, анаа ажил-биле, куженишкын-биле харылаар апар-дыр».

Мерген хемни куду бадыпкан бис. Орукка трактористер-биле ужуражыр бердивис. Олар «НАТИ» деп тракторлар-биле чер андырып турлар. Олар Натпит-оол биле Мигелев болдулар, оларга прицепщиктери дуза-лажып чораяннар. Олар баштайында анаа-ла колхозчулар, оон трактористерин кураун эртекш, ам эки трактористер апарганнар. Натпит-оол бирги класстын трактористи апарган, үлүүн бүдүн чартык, чамдыкта ийи катап ажыр күүседип турар. Олар Сарыг-Сеп МТС-ке ынчаар өөрөнгөн. Ол областтын улуг МТС-нин бирээни, ону Сарыг-Сеп суурнун ады-биле адаан. Машиналарнын улуг паркызы, мастерская, контора, ажалчыларнын клубу, столоваязы—ол бүгү районун колхозтарынын хову ажилдарын өй-шаанда хандыраар арганы анаа берип турар.

МТС-тин директору Д. Зайшев бодунун кижилерин, ажилын эки билдир, практика талазы-биле дуржулгалыг кижиле, оон дузалакчыларында улуг агроном Гудков, улуг инженер Пашенко ажилдап турар, олар анжык болгаш сорукчур ажилдакчылар, боттарынын экизи-биле ажилчынарга мактадып турарлар.

Мерген хемнин аксында, Мерген биле Оштанын төрзөн угбашкылар ышкаш, белдирлежип келген черинде Ворошилов аттыг колхозтун фермазы турар, а колхоз боду Каа-Хемнин ол чарында Мергенниң аксы-биле дужаажыпкан турар, ол аразы дөрт хире километр. Ол колхоз районода эң шыдалдыг болгаш байтик колхозтарнын бирээни. Ажилдакчы талазы-биле улуг чедвишкннерлиг болуп турар

НОМЧУКЧУЛАРНЫҢ АЙТЫР БЫЛАРЫНГА ХАРЫЫЛАР

Делегейниң чаа рыногунун дугайы

Бүгү чүүлдерни хаара тудуп турар чангыс-ай делегей рыногунун бусту дүшкени болза, делегейниң ийги дайынын эң чутула экономиктиг түннелдери болгаш оон ажалгай талазы-биле бир яны эргилдеси болганы билдингир. Дайын сөөлүндеги үеде делегей рыногу капитализм лагериниң чурттарынын рыногу болгаш демократия база социализм лагериниң чурттарынын рыногу болуп чарылган. Делегейниң чаа рыногууну тыттып келгени ажалгайын социалисттик системанын хөгжүлдесинге, демократия болгаш социализм лагерин быжыглаарына чутула ролду ойнап турар.

Октябрь революциянын сөөлүнде-ле каян ажал-агыйның социалисттик системаны тыттып, өзүп быжыга бергенде, капитализм делегей ажал-агыйнын чангыс-ай бүгү чүүлдерин хаара тудуп турар системаны болуп хевээр артпаан. Империализм системанын бистин чуртувустун аңгылаанып чарылганы делегейниң капиталисттик рыногунун хөлчөк кызы апарганын көргүзүп турар. Ынчалза-да ол үеде СССР-нин экономика талазы-биле харылазып турганы делегейниң чангыс-ай рыногу хевээр турган. Даштык саядының монополиянын тургузарынын аргазы-биле Совет чазак империализмтиг күрүнелериниң экономиктиг интервенциядан социалисттик ажал-агыйның идегелдиг камгалааны хандырып ап шыдаан. Делегейниң капиталисттик рыногунга киришипшаан, Совет Эвилели бодунун экономиктиг тускай турар болгаш хамаарышпас чоруун быжыглаар политика доктаамал туруштуу-биле чорууду келген болгаш чорудуп-даа турар.

Делегейниң ийги дайынын сөөлүнде үеде капиталисттик системадан Европа болгаш Азияда улус демократтыг чурттар аңгыланган болгаш Совет Эвилели биле кады демократиянын болгаш социализмниң күчүлүг чангыс-ай лагерин тургускан. Ол лагериниң чурттары боттарынын аразында экономика талазы-биле бир демниг болуп, экономиктиг кады ажылдажылганы база бот-боттарынга дузалажылганы тургузуп алган деп, «СССР-де социализмниң экономиктиг проблемалары» деп ажилында ш И. В. Сталин айтып турар. Ол кады ажылдажылганын үндөзүн чүүл болза, бүгү улустарнын ден эргелинин, национал хамаарышпас болгаш тускай турар чоруун хундуктээриниң принциптери, чаа нийтиледди тургузарынын болгаш нийти ажал-агый көдүрүшкүнүн чедип алырынын херээнге бот-боттарынга дузалажыр деп чалбыштыг күзөлдүн салдынганы болур.

Демократтыг чурттарнын аразында сырый экономиктиг харылазалар тургускан, делегейниң чаа рыногу тыылган. Демократтыг лагериниң чурттарынын экономиктиг хөгжүлдесин моондактаарын оралдашкан АКШ, Англия болгаш Франциянын талазындан ол чурттарыны блоктаар деп оралдажып турган чоруу чаа рынокту хөгжүлдесин харын улам дүргөдеткен.

Делегейниң демократтыг рыногу амгы үеде боттарынын аразында найралдын болгаш кады ажалдажылганын сырый харылазаларын тудуп турар күрүнелерден — Совет Эвилелинден, Кыдат Улус Республикадан, Польшадан, Чехословакиядан, Венгриядан, Румыниядан, Болгариядан, Албаниядан, Герман Демократтыг Республикадан, Корей Улус-Демократтыг Республикадан, Моол Улус Республикадан тургустунуп турар.

Капиталисттик делегей рыногунда делегейниң чаа рыногу үндөзүн ылгалып турар. Бир эвес капитализм үезинде даштык саяды монополиянын максималдыг кончаларын соруп алырынын эрге-ажынын боттендырып турар болза, а демократия болгаш социализм лагериниң чурттарынын аразында салды болза, ол лагериниң улус ажал-агыйнын челишкенин хөгжүдөр сорулга-биле экономиктиг кады ажалдажылганы болгаш бот-боттарынга удур-дедир дузалажырынын экономиктиг эң чутула хевирин болуп турар.

Делегейниң чаа рыногунун характеринг демдө болза, оон ишкерииниң чайгылыш чок өзүп турарында болур. Ол болза демократтыг лагериниң чурттарынын экономиказын нийтиледди материалдыг болгаш культуралыг негелделерин максималдыг хандырынынын эрге-ажыктарына хөгжүп турары болгаш оон тайлымы-биле будурлуңгиз кризистеринден база кудулашкынынан хостуг деп чүвени түннели ол болур. Де-

Бистин солунувустун редакциязына делегейниң чаа рыногунун дугайын айтырып турар номчукчуларнын чагаалары кээп турар. Ол айтырыгнын харызын бо солунга парладывыс

легейниң демократтыг рыногунда саядының хемчээли чыл бүрүде улгадып турар. Чижээ, 1948 чылдан 1952 чылга чедир демократия болгаш социализм лагериниң чурттарынын аразында бараан эргилдеси үш катап улгаткан болгаш калбарышкынын үргүдүлөвишаан турар.

Делегейниң чаа рыногунун онза чутула чүүлү болза, демократтыг лагериниң чурттарынын экономиктиг харылазаларынын планын характеринде болур. Делегейниң капиталисттик рыногунда анархия болгаш конкуренция тергилдеп турда, делегейниң чаа рыногунда бараан эргилдеси план өзугаар чоруп турар. Демократия болгаш социализм лагериниң чурттарынын экономиказын хөгжээниниң болгаш быжыканынын ачызы-биле ол чурттарынын кайы бирээзи хөй санныг барааннарын аразында удур-дедир орнажыры-биле кылып үндүрүп турар болгаш өске чурттарынын продукцияны өзүп турар херегелдин негелдесин улам хөй идип үндүрүп турар. Моон-биле чергелештир бот-боттарынын аразында удур-дедир солчуп болур херегелдеринге шынгын үчтүг болгаш ажал-агый хөгжүлдесиниң планнарын сырый холбаштырып харылаштырынынын эргежок чутулазы бар болуп турар. Амгы үеде Совет Эвилели биле улус демократиязынын чурттары аразында узун хуусаалыг экономиктиг дугуржулгалары чарган. Ол дугуржулгалар өзугаар улус демократиязынын чурттары узун хуусааларда дерилгелери, чиг-эт болгаш өске-даа барааннарын алып, база ол ышкаш оларын продукциянын саарарын бүрүн хандырып, экономиканың болгаш ажалчы чоннарын чаагай чоруун көдүрүшкүнүнге тодаргай перспективаны база бүзүрелди тургузуп турар.

Делегейниң капиталисттик рыногунда характерлиг чүүл болуп турар бир чуртту өске чурт үтпеп дээрбегээр чорук делегейниң демократтыг рыногунда чок болгаш туруп-даа болбас. Делегейниң чаа рыногунда бараан солчур чөп-шынын принцип-биле чоруп турар. Ол рынокка экономиктиг категория болуп турар өртектөр делегейниң капиталисттик рыногунда өртектен принципалдыг ылгалып турар. Демократтыг чурттарынын делегей рыногунда өртектөр чамдык чурттарын өске чурттар-биле ден эвес солчуп орнажып тургаш, үптээриниң чепсээ эвес, а акы-думалышкы чурттарынын экономиктиг кады-ажылдажылганын чепсээ болуп турар.

Совет Эвилели шың чөптүг өртектөр өзугаар улус демократиязынын чурттарына чаа-чаа дерилгелерин, көдээ ажал-агыйнын машиналарын, уобреннилерин, рудаларын, аш-чөм болгаш өске-даа барааннарын берип турар. Совет Эвилели улус демократиязынын чурттарына чаа конструкциялыг машиналарын болгаш дерилгелерин 1948 чылга ден нээрге 1952 чылда 10 катап хөйүп берген. Совет Эвилели үлөтпүрүн бүрүн объектилерин мөөнү-биле бээрин ботандырышшаан, улус демократиязынын чурттарына будурлуңгиз объектилерин ээи болур, бараанн үндүр-кир сөөртүп болгаш технология эргелерин эдилээринин эргезин берип, оларнын чиг-эт, оттулар чүүл болур энергетиктиг базанын хөгжүдери, кадрлар белетээрин база деткип турар.

Совет Эвилелиниң максималдыг чик өртектиг, бирги черендег техниктиг дузазы улус демократиязынын чурттарына үлөтпүрүн чаа адырларын тургузарына, хөрөнгин хөйү-биле камнап алырына, тудунун үнезин чингедиринге болгаш үлөтпүрүн объектилериниң тудуун шингээдип алырына дузалап турар. Совет Эвилели боду улус демократиязынын чурттарындан яны-бүрү дерилгелерин, чиг-эттин чамлык хевирлерин болгаш яны-бүрү херегел-бараннарын ап турар. Улус демократиязынын чурттарындан барааннарын кири сөөртүп турары болза совет экономиканы болгаш ишти ки бараан эргилдесин калбартып сайырадырынга немелде курлавырларын хандырып турары ол болур.

Делегейниң чаа рыногу болза, демократия болгаш социализм лагериниң чурттарынын экономиктиг хөгжүлдесинин чутула фактору болур. Делегейниң демократтыг рыногунда бар болуп турар курлавырлар болза, улус демократиязынын чурт бүрүзү бодунун ажал-агыйнын негелделерин хандырынына бүгү-ле чутула чүүлдерин оон (курлавырнын) иштинден тып ап болур хемчээлди хөй. Ол чурттарынын ишти рыноктарынын бот-боттарынын аразында удур-дедир харылазын хандырышшаан, делегейниң чаа рыногу будурлуңгиз күштерин хөгжүлдесин деткип, улустарнын чаагай байдалын бедидер херекке чутула дузаны көргүзүп, улус демократиязынын чурттарын империализмниң экономиктиг болгаш политиктиг кулданынын кыжанышкынындан чайталап турар.

Демократия болгаш социализм лагериниң чурттарынын экономиктиг сырый харылазалары, Совет Эвилелиниң хөй талагы дузаламчызы улус демократиязынын чурттарына ар үлөтпүрүн хөгжүдериин сорулгаларын шинтпирлээрин чингедип турар. Улус демократиязынын чурт бүрүзү тускай хамаарышпас күрүнө болза-даа, ажал-агыйн чааскаан эвес, харын социалисттик лагериниң ажал-агыйнын нийти нүүрү-биле хөгжүп турар. Ол байдал болза, улус демократиязынын чурт бүрүзүгө капиталисттик делегейнин талазындан экономиктиг кулданынын кыжанышкынын айылында кортпай, иштики байдалдары энтаарымчалыг болуп турар будурлуңгенин ындыг адырларын хөгжүдериине даянып турар.

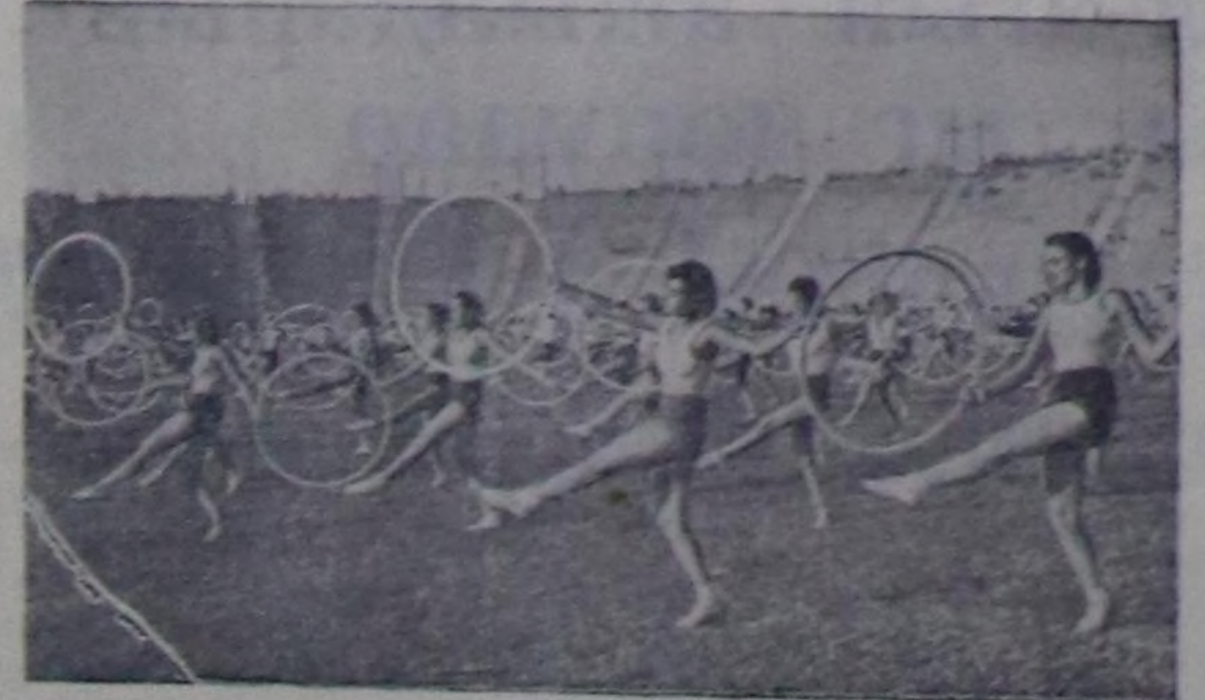
Амгы үеде, каян улус демократиязынын чурттарынын коммунисттик база ажалчы партиалары болгаш чазактары ажалчы чоннарын амдырал байдалын улам ынай бедидер демиселди күштелдиргенде, ол чурттарынын экономиказына делегейниң чаа рыногунун ужурудузы оон-даа артык өзүп турар. Улус демократиязынын чурт бүрүзү даштык саядынын дузазы-биле боттарынын ада-чурт продукциязынын өзүп турар кезеэн акы-думалышкы күрүнелерге саарышшаан, оон орнунга материалдыг өртөк үнелиг чүүлдерин—үлөтпүр дерилгелерин, чиг-этти, аш-чөмни болгаш өске-даа барааннарын ап турар.

Күчүлүг совет экономикага болгаш удур-дедир кады ажылдажылгага даянган, улус демократиязынын чурттары боттарынын ажал-агыйн дүргөн темпи-биле хөгжүдүп турар. Чижээ, үлөтпүр будурлуңгезиниң ишкери 1952 чылда дайын мурундагы үе-биле денээрге Польша—3,5 катап, Чехословакия—2 катап, Венгрия—4,3 катап, Албания—7,5 катап көвүдеткен. Кыдаттың ажалчы чоннарын экономиктиг чедишкенине улуг. Үлөтпүр болгаш көдээ ажал-агый продукциязынын будурлуңгези элээн хөй хевирлеринин талазы-биле дайын мурунун денелинге чүглө четкен эвес, харын оон ашкан болгаш амгы үеде бирги беш чыл планынга үндөзүлүш калбак экономиктиг тургузушкунче кирипкен.

Социалисттик лагериниң чурттарынын экономиктиг сырый харылазалары ол чурттарынын капиталисттик чурттар-биле өйүнде ажал-херекти харылазаларын тургузарына ам шаптык болбайн турар. Тайбынын политиказын туюлуңга чедир чорудуп турар Совет Эвилели болгаш улус демократиязынын чурттары капиталисттик чурттар-биле удур-дедир хундуктелди болгаш ажалыг чоруктуң үндөзүниңге калбак саяды харылазаларын тургузарынын эргежок чутулазына туржуп турар, ынды харылазалар болза, яны-бүрү нийтилед болгаш күрүнө тургузулуг чурттарынын тайбын кожа-хелбээ турарын база бодунун болур деп санап турар.

Делегейниң чаа рыногу үзүткел чок быжыгып, өзүп турар. Ол рынокта чурттарынын аразында тургустунган харылазалар болза, чурттарынын ден эргелинин болгаш экономиказынын хөгжүлдесинге, улустарнын чаагай байдалын бедидеринге удур-дедир дузаламчынын үлөргичээ болур.

**И. ДУДИНСКИЙ,
В. АЛХИМОВ.**

Аныктарнын болгаш студенттериниң Бухарестиге болуп эрткен IV-кү Бугу-делегей фестивалы.
Чурукта: Бухарестиниң «Август 23» стадионунда румын спортчуларын репетициясы.
Чуруу В. Севостьянов биле В. Егоровтуу. СЭТА-нын прессклишези.

Кыдатта ристин байлак дүжүдү

ШАНХАЙ. Чурттуң дыка хөй районнарында эрте тараан ристин ажаап алышынын доозулган болгаш районнарын хөй нуруузунда дүжүттүн элбээни дугайында медээлер кээп турар деп «Синьвеньжи-бао» солун билеп турар.

Рис тарылгазынын талазы-биле чурттуң кол чери болур Төп-Муруу Кыдат чурттуң бүгү ризинин 45 хуу-

зун берип турар. Мында эрте тараан ристин дүжүдү эрткен чылдан 10 хуу хөй болуп турар. Эрткен чылдан 10-20 хуу хөй дүжүттү Чөөн Кыдатта база ажаап алган. Сычуань можуда эрте тараан ристин дүжүдү сөөлүг дөрт чылда көстүп көрбөөн чаагай болган.

(СЭТА).

Кореяның Улустуң армиязына алдар болдурган Пхеньянда делгелге

ПХЕНЬЯН. Кореяның маадырыг Улустун армиязына алдар болдурган делгелге Пхеньянда ажитынган. Делгелгениң ажалдыгына Корея Улус-Демократтыг Республиканы камгалат министриниң оралакчы маршал Цой Ен Ген, Дээди команддалдык төлөөлекчилери, Кореяның Улустун армиязынын генералдары болгаш офицерлери чораннар.

Делгелге элээн каш павильоннардан тургустунган, ол хосталгалыг дайынын чоруп турганынын үезинде Кореяның Улустун Армиязының дайыны чоруктарынын дугайын таварышкы улуг когаралдарын аразында—Кореяның Улустун армиязынын кезектериниң бирээзиниң чөөн

фронтуда ат-сурагыг 1211 бедиктин бажынагасканы, дайынчы тук бар.

Делгелгеде дыка хөй санныг хунаап алган чепсектер: танкылар, 155 миллиметр хемчээлди артиллерия, дадагалзаа чок боолар огнемёттар, яны-бүрү өске-даа боолар бар. Улустун армиязынын шериглериниң тудуп алганы америк шериг самолёттар көрүкчүлери кичээнгенинде турар Оларнын аразында «В-26» деп бомбардировщик «Мустанг» деп шуурделкич-истребительдер, «Ф-86» деп истребитель бар.

Делгелгениң ажитынганын баштайгы хүнүнде элээн каш муң кижи чоран.

(СЭТА).

Чер шимчээшкенинде когаараан Грецияның чонунга Болгарияның Кызыл Крестиниң дузаламчызы

СОФИЯ. Болгарияның Кызыл Крестиниң Грецияның Кызыл Крестиниң Төп Чөвүлели илередип тур. Чер шимчээшкенинде когаараан чонга дузалаары-биле Болгарияның Кызыл Крестиниң Төп Чөвүлели Грецияның Кызыл Крестиниң Күүсекчи комитетинин эргезинче 100 муң лева чорутту.

(СЭТА).

Барыын Германияда соңгулдалар мурунда

МАКС РЕЙМАННЫҢ ЧУГААЗЫ

БЕРЛИН. АДН агентилели августун 17-де бавар радио-биле Германияның Коммунисттик партиязынын даргазы Макс Рейманның чугаазынын текстин дамчыткан.

Сентябрь 6-да болур соңгулдаларда бодунун политиказына немец улустун эрге-ажыктарын удуртулга болдуруп шыдаар составтыг бундестагы (парламентини) сонгурунче Барыын Германиянын чонун Макс Рейман кыйгырган.

Аденауэрник чазза болгаш оон талазында туруп турар партиалар Германияны катыштырып болурунун бүгү-ле аргаларын дөрт чыл дургузунда херекке албай, немецтер-биле улуг күрүнелерин аразында дугуржулгалар доктаалып тургузарына шаптыктап, оон-биле «соок дайыны» үрдүндүрүп келгенер. Ол дээрге, Германиянын мынчага чедир аңгыланчак, бистин улзувустун тайбын керээзи чок турарынын, милитаризминин болгаш фашизмниң база дагын бажын ковайтып турарынын болгаш бистин бүгү чонувустун чаа кризистиги болгаш чаа дайынын айымына улуг сагыш салып турарынын боттуп чылдагааны ол болуп турар. Бистин улзувустун аажок хөй нуруузу тайбыны күзеп, олар айыыл чок чоруктуң болгаш хостуг чоруктуң байдалына амдыралдын деннелин доктаамал бедидериниң перспективазы-биле чурттары күзеп турар. Ынчалза-даа немецтерниң бс чөптүг негелделерин немецтерин аразында дугуржулгага удурламышкынын угламышкынын дет-

дан сагыш човаашкынын Болгарияны Кызыл Крестиниң Төп Чөвүлели илередип тур. Чер шимчээшкенинде когаараан чонга дузалаары-биле Болгарияның Кызыл Крестиниң Төп Чөвүлели Грецияның Кызыл Крестиниң Күүсекчи комитетинин эргезинче 100 муң лева чорутту.

(СЭТА).

кип тургаш күүседип хоржок. Ону бис Аденауэрник чазанын 4 чылдагы ажал-чорудулгазынын дургузунда бистин алганымыс дуржулгандан билер бис. Ынчалза-даа бундестагта күштерин харылаза байдалы өскертинген турар ужурул болгаш Аденауэрник политиказынын бүгү удурламышкыларынын эвиледи чазан тургузарын болдурар аргалыг кылып турар шак ындыг бундестаг тургустунган турар ужурул деп Рейман чугаалаан.

Герман айтыры талазы-биле барыын чүктүг үш күрүнелерге Совет чазактын чаа нотазына хамаарышты ол нота нийти дүшкүрүлүг чорукту чымчадырынын херээнге, немец улусту катыштырынынын, база бүгү немецтерин чаагай байдалына болгаш аас-кежинге Германиянын национал, экономика болгаш культура талазы-биле улуг чогаадыкчы күштерин долу хөгжүдөр аргалыг кылыптар шак ындыг тайбын керээзи Германия-биле чарарынын херээнге улуг аргаларын немецтерге берип турар деп Рейман меделгези.

(СЭТА).

Англияның ажалчы чоннарынын Францияның ажал соксатканына-биле эп-сеткил катыжышкыны

ЛОНДОН. Боттарынын эргелери дээш француз ажалчы аңгынын маадырыг демиселинге Англияның ажалчы чоннары ниги сеткил кадып турар. Машина болгаш судно тудуунун шыйыкчыларынын 50 муң кежигүннерлиг профэвилелиниң күүсекчи комитеди Франциянын ажал соксакдып турар ажитыннарын деткип эгелзэн. Машина тудукчуларынын 21 дуагарлыг катышкан профэвилелинин Шеффилд салбыры, Найи-Элмсте (Баттерсиде) демир-орукчуларнын 3 дугаарлыг национал профэвилелинин салбыры, а ол ышкаш лейбористтик партианын Нью-Милтонда (Гэмпшир графствозунда) организациязы французаның ажал соксакдып турар ажалчы чону-биле эп-сеткил кадылганын илередиринче болгаш оларга материалдыг детким-чени көргүзеринче боттарынын удуртулга черлерин кыйгырган.

Лондонун ажалчы чоннарынын август 16-да Гайд-паркка болган хөй кижиги митингизинге хүлээп алган революциянда чугаалап турары: «Митингиниң киржикчилери профэвилелдеринин бүгү кежигүннерин, цех старосталарынын комитеттерин болгаш профэвилелдериниң күүсекчи комитеттерин француз эр. херээжен акы-думалар-биле эп-сеткил катыштырылганын оларга моральдык болгаш сан-хөөнүң деткимчезин көргүзүп тургаш, илередирин кыйгырып турар. Гред-юнонарынын британ конгрессиниң кол чөвүлели бодунун күзеп көрүшкүнүн доп-доруан илередирин болгаш бодунун болдурар аргалыг мораль болгаш сан-хөө талазы-биле дузаламчынын көргүзгери митингиниң киржикчилери кыйгырып тур. Ол бүгү болза, француз ажалчы чоннары боттарынын демиселинге тылштыгы чедип алырына дузалаар.

(СЭТА).

Закинф ортулукта хоругдаттырганнары бооланы

СОФИЯ. Болгарияның телеграф агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Закинф ортулукта политиктиг хоругдаттырганнары грек эрге-чакыргаларын ханыг өзү-биле ажылаанынын дугайын Эллаас Пресс агентилели даынадып турар.

«Чер адаанга күштүг шимчээшкени болганы-биле кара-бажын бузулган, а балыгланганар болгаш кемдекергези политиктиг хоругдаттырганар бузулдулар аразындан үнерин оралдашканар. Оларны кара-бажынын эрге-чакыргазы пулемёт-биле бооланнар деп дынадыгга чугаалап турар. Демократия болгаш тайбын дээш демиселчилерге—политика талазы-биле хоругдаттырганнарга удур шак бо кем-буруулу дыйнап көрбөөн үлгедигин англи башкы херээжен Батлей көргөн. Батлей ол хун Закинф ортулукка чоран болган ол үлгедигин херечизи болган.

(СЭТА).

Мароккода болушкуннар

ПАРИЖ. «Монд» солунун меделээнин өзугаар алырга, Мароккода Франциянын генерал президентиниң генерал Гийом Данаьелин чазза-биле чөвүлел кылганынын соонда август 18-тин үнезинде самолёт-биле Парижтен Рабатке чедип келген. Ол чедип келген черинге «алган конструкция өзугаар» Марокконун султанын доораан-на ужурашкан.

Франциянын министрлер чөвүлелинин чарлааны дынадыгга чугаалап турары болза, «генерал резидентиге дааскан эптежилгенин миссия чөпсектиг күштерин чүглө дузазы-биле шыдажып болур хир таарымча чок байдалга ужурашкан». Август 20-де султан дүжүрткен болгаш бодунун ийи оолдары-биле кады Рабаттан Корсикаже шөлтүрген деп Франс Пресс агентилели меделээни.

(СЭТА).

**Харысалгалыг редактор
Д. О. БЕГЗИ.**